DEBATT

När Liberalerna får en idé

Med full vetskap om att förslaget är omöjligt enligt EU-rätten och helt oproportionerligt för det angivna syftet – att värna svensk demokrati – gick Johan Pehrson ändå ut med sitt stora utspel, som led i sin kampanj mot friskolorna, skriver Hans Bergström.

Publicerad: 29 april 2025, 13:02

Spara

Debattredaktionen
Text

Johan Pehrson tänker driva, förklarade han, att hela regeringen ska ställa upp på totalt förbud mot utländskt ägande, även från EU-länder och på trots med en väl etablerad EU-rätt, skriver Hans Bergström.

Åtskilligt kritiskt har redan sagts om den så kallade Stymne-utredningen om friskolor (SOU 2025:37). Inte alls uppmärksammat är att utredningen på goda grunder totalt sågar Liberalernas hugskott om att förbjuda allt utländskt ägande i svenska friskoleföretag. Vid Liberalernas riksmöte i Karlstad i slutet på mars gjorde den liberale partiledaren detta till sitt huvudnummer.

Baserat på en gedigen rättsutredning från Uppsala universitet avfärdar Stymne förslaget. ”Förbud mot ägare från tredjeländer är inte förenligt med EU-rätten”, säger rättsutredningen. Att förbjuda ägare från andra EU-länder i till exempel Academedia och Internationella Engelska Skolan strider uppenbart mot EU-rätten. Men därtill kommer att EU- domstolen fastslagit att ”ställningen för ett bolag i unionen grundas på platsen för bolagets säte och den rättsordning till vilken bolaget är knutet, inte på aktieägarnas nationalitet”. Med andra ord: man kan inte förbjuda delägare från till exempel USA och Storbritannien i ett bolag registrerat inom EU.

Mellby Gård, Academedias huvudägare, är baserat i Sverige men som börsföretag har Academedia självfallet även utländska investerare. Paradigm AG, bakom IES, är baserat i Tyskland (för övrigt med dalmasen Jan Hummel som grundare och VD).

Det har gjorts stor sak i debatten av en studie från Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) av utländskt ägande i svensk skola. Studien lanserade den ominösa termen ”utländska antagonister”, en term som väckt fantasin hos många som vill sänka de stora friskoleföretagen. Men studien har i debatten refererats på ett felaktigt sätt. Stymne återger nu dess korrekta slutsats: ”Enligt FOI förefaller det dock osannolikt att en större koncern med verksamhet i hela landet förvärvas i syfte att användas för påverkansoperationer.”

Ett förbud mot allt utländskt ägande skulle, påpekar Stymne, ”träffa även företag från demokratiska länder som inte är antagonistiska eller bör uteslutas av andra säkerhetspolitiska skäl.” Kriteriet ”utländskt ägande” är inte ändamålsenligt, om man är rädd för någon farlig påverkan på svensk skola. En sådan påverkan, i form av till exempel skolor som försöker nå en diaspora med indoktrinering, kan lika väl och enklare startas i mindre skala av aktörer i Sverige, påpekar Stymne.

Det är därtill ett befängt påstående, som Johan Pehrson således anförde, att staten i dag skulle sakna makt över svensk skola. Lagstiftningen är omfattande, och Skolinspektionen kan stoppa huvudmän med olämpliga ägare, oavsett nationalitet.

Jag ska medge att jag har följt denna fråga med visst intresse också mot bakgrund av att The Hans and Barbara Bergström Foundation är näst största ägare i Internationella Engelska Skolan. Stiftelsen är registrerad i delstaten Florida i Amerikas Förenta Stater och följaktligen ”utländsk”. Den befinner sig även utanför EU. Dess syfte enligt stadgarna är att stödja projekt ”för upplysning, utbildning och forskning baserade i Sverige”. Stiftelsen stöttar skolforskning, stödjer bättre villkor för medicinsk forskning och innovation i Sverige, främjar ungas musik, och mycket annat.

Denna stiftelse påstås av den liberale partiledaren kunna utgöra ett säkerhetspolitiskt hot mot Sverige, av det enda skälet att den är registrerad där vi bor. Engelska Skolans grundare Barbara Bergström anses av Johan Pehrson inte vara en legitim ägare i det skolföretag hon grundat och för vilket hon senast belönats med Kungl. Patriotiska Sällskapets medalj för ”betydande fostrargärning”.

Jan Björklund och Barbara Bergström samverkade under många år i kampen mot flumskolan. Men dagens liberale partiledare vill alltså förbjuda Barbara Bergström i svensk skola!

När Johan Pehrson förde fram förbud mot utländskt ägande som sin stora grej på det liberala riksmötet i Karlstad visste han rimligen vad Stymne-utredningen skulle komma att säga i frågan. Med full vetskap om att förslaget är omöjligt enligt EU-rätten och helt oproportionerligt för det angivna syftet – att värna svensk demokrati – gick Johan Pehrson ändå ut med sitt stora utspel, som led i sin kampanj mot friskolorna. Han tänker driva, förklarade han, att hela regeringen ska ställa upp på totalt förbud mot utländskt ägande, även från EU-länder och på trots med en väl etablerad EU-rätt.

Det är anmärkningsvärt men tyvärr typiskt. Politikens drivkrafter är, som i det här fallet, inte mer etiskt högtstående än företagandets. Ofta tvärtom.

Hans Bergström
Hans Bergström är docent, f d chefredaktör DN, mångårig skoldebattör och gift med
Engelska Skolans grundare Barbara Bergström

DEBATT

100 dagar av handelskrig och hot mot rättssäkerheten

Trump har sin sista chans att hämnas på kritiker och oförrätter och att visa att han hade rätt hela tiden. Nu vill han vara president på riktigt, och är omgiven av lojalister och radikaler som vill detsamma. Men antitrumpismen och marknaderna biter ifrån skriver Johan Norberg, författare och debattör.

Publicerad: 29 april 2025, 19:34

Spara

Debattredaktionen
Text

Innan vi springer mot livbåtarna måste vi dock påminna oss om att det enda konsekventa med Trump är inkonsekvens. Som den showman han är älskar han överraskande deals och i vilken sakfråga som helst kan han plötsligt kapitulera (och utropa seger) om han möter för mycket motstånd, skriver Johan Norberg. **Foto:** Jakob Åkersten Brodén

Vad har gjort störst intryck under Trumps andra mandatperiod? Förnedringen av Zelenskyj, angreppen på medier, universitet, advokatbyråer och centralbanken, eller deportation utan rättsprocess till El Salvador? Eller avvecklingen av biståndet, krigsplanering i mobilchattar, tal om en tredje mandatperiod, eller handelskrig med tillhörande självförvållad ekonomisk kris.

Det har alltså bara gått hundra dagar.

Många undrar varför Trumps andra mandatperiod är så annorlunda mot den första. Svaret är att han denna gång inte nöjer sig med att spela president på TV, på det sätt han spelade affärsman i The Apprentice. Nu vill han vara president på riktigt, och är omgiven av lojalister och radikaler som vill detsamma, inte av traditionella republikaner.